

Kirkerådet Den norske kirke

Dato: 17.12.2018

Vår ref: 18/04276-6

Deres ref:

Hamar bispedømmeråds høringsuttalelse om forslag til ny kirkeordning

Hørings svar

Hamar bispedømmeråd takker for det utsendte forslaget til kirkeordning. Rådet støtter at Den norske kirke i denne fasen av arbeidet med fremtidig organisering av kirken inntil videre viderefører dagens ansvars- og oppgavefordeling med de nødvendige endringer i lys av en ny rettstilstand for Den norske kirke. Rammebestemmelsene for Dnk i norsk lov bør foreligge før det gjøres større endringer i kirkeordningen. Selv om Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen, merker bispedømmerådet seg at Kirkerådet samtidig har foreslått noen endringer. Også Hamar bispedømmeråd vil argumentere for at det i denne omgangen bør foretas noen justeringer i bestemmelsene.

Hamar bispedømmeråd ser fram til videre høringer som tar opp de ulike spørsmålene knyttet til kirkeordning som Kirkemøtet har bedt om en avklaring av. Bispedømmerådet vil understreke at det er viktig å komme videre i arbeidet med å finne fram til en løsning på sentrale spørsmål, herunder å komme fram til hvordan Kirkemøtets beslutning om en felles arbeidsgiver for alle ansatte kan bli realisert. I prosessen fram mot dette er det viktig med bred forankring.

Hamar bispedømmeråd ser behov for en ytterligere avklaring av roller, ansvarsfordeling og hjemmelsgrunnlag i begge rettssubjekt i Den norske kirke, slik en rekke andre høringsinstanser til ny lov for tros- og livssynssamfunn også påpekte. Rådet vil også understreke at det er avgjørende at begrepene som brukes i kirkeordningen er tydelig definert. I hørings svaret påpekes flere steder i kirkeordningen hvor begrepene er noe uklare.

Hamar bispedømmeråd har også noen betenkningen knyttet til privatrett. Utgangspunktet for kirkeordningen er at Den norske kirke ikke lenger er en del av den offentlige forvaltning, og reglene må derfor i større grad være preget av privatrettslige- og selskapsrettslige prinsipper. Ett eksempel på dette er henvisningene til forvaltningsloven og offentlighetslov, som ikke vil gjelde direkte med mindre vi får hjemmel for det i formell lov. Hamar bispedømmeråd har tidligere uttalt ønske om at disse skal gjelde for Den norske kirke, og rådet vil igjen understreke dette.

Et annet eksempel er forholdet mellom de to rettssubjektene rDnk og soknene. Hamar bispedømmeråd mener at dette må gjennomgås nøye av jurister med kompetanse på privat- og selskapsrett. Dette er spesielt viktig i loven, men må også gjennomføres i kirkeordningen. En illustrasjon på dette er at etter utkastet § 26 må lån på soknets vegne godkjennes av bispedømmerådet. Hamar bispedømmeråd vil spørre hvordan dette forholder seg til

uttalelsene i forarbeidene til endringene i kirkeloven (Prop 55 L (2015-2016) s. 52) der det presiseres at det nye rettssubjektet ikke vil være ansvarlig for soknets økonomiske disposisjoner. Det er viktig å avklare hvilken rettslig betydning bispedømmerådets godkjenning har, hvem som blir ansvarlig for lånet dersom soknet ikke er betalingsdyktig og ikke kan slås konkurs, om bispedømmerådets godkjenning likevel kan påføre rettssubjektet gjeldsansvar og om bispedømmerådets medlemmer kan bli personlig ansvarlige. Dette er spørsmål som må være entydig avklart før Kirkemøtet vedtar kirkeordningen.

Kapittel 1

Hamar bispedømmeråd vil peke på at kapittel 1 kun bør inneholde de mest nødvendige og samlende nøkterne formuleringene. Endringer i kapittel 1 krever 2/3 flertall og vedtak i to kirkemøter. Dette bør begrense detaljene i kapitlet.

Kommentarer til enkelte paragrafer i forslaget:

Ny § 1

Hamar bispedømmeråd ber om at man vurderer om den nye kirkeordningen trenger en formålsformulering med en ny § 1, for eksempel ved at man endrer §§ 1 og 2, for å få § 1 som en formålsparagraf. § 1 kunne da kalles «Den norske kirkes oppdrag» og være: «Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke som bekjenner troen på den treenige Gud og evangeliet om frelse i Jesus Kristus. Den norske kirke skal forkynne evangeliet ... osv. fra § 4». § 2 kunne være «Den norske kirkes læregrunnlag er Det gamle og Det nye testamentet og den apostoliske ... osv. fra nåværende § 1.»

§ 3

Hamar bispedømmeråd mener at «blir mennesket forenet med Kristus» er en mulig dåpsteologi, men neppe det mest sentrale i en luthersk kirke. Verbet «forene» i denne sammenhengen er ikke lett å forklare, og bør byttes ut. Hamar bispedømmeråd foreslår at setningen endres til: «Dåp i den treenige Guds navn knytter den døpte til nåden i Jesus Kristus, og innlemmer i den kristne kirke».

§ 5

Et flertall i Hamar bispedømmeråd stiller seg spørrende til begrepet «tjenestefellesskap», som ikke er brukt i liknende dokumenter tidligere. Det er uklart hva som ligger i dette begrepet, og det er ikke definert i høringsdokumentet. Rådet vil peke på uttrykket «samvirke» som alternativ, samtidig som det er viktig at definisjonen av begrepet «samvirke» er klar.

Hamar bispedømmeråd foreslår dermed at første setning i §5 skal lyde: «Den norske kirkes oppdrag blir ivaretatt i et samvirke mellom frivillige, demokratisk valgte råd og ansatte».

Overskriften for § vil da være «Samvirke og de vigslede tjenestene»

Hamar bispedømmeråd mener videre at formuleringen i §5 andre setning medfører et brudd med Den norske kirkes tenkning om prestetjenesten som en særlig tjeneste.

Bispedømmerådet foreslår i stedet formuleringen: «Det vigsles til tjeneste som prest, biskop og enkelte andre kirkelige stillinger».

§ 6

Hamar bispedømmeråd mener § 6 første ledd er vanskelig å forstå og at man må se nærmere på den. Rådet vil problematisere forholdet mellom menighet og sokn, som framstår som uklar siden det kan være flere menigheter i ett sokn. Rådet ser også faren for at begrepet «fellesskap» virker ekskluderende når det brukes om menigheten. Rådet spør også om de to setningene fra andre ledd fra § 9 bør inn i § 6, og om rekkefølgen på setningene i § 6 første ledd da også bør endres.

Hamar bispedømmeråd vil i tilknytning til § 6 andre ledd peke på den tidligere brukte formuleringen «menigheten skal sikres ordnet prestetjeneste» og er spørrende til hvorfor dette er endret til «... har en ordnet prestetjeneste». Sistnevnte formulering står i fare for å tildekke at menigheter til tider mangler prestetjeneste, mens førstnevnte formulering forplikter kirkelige organer til å arbeide for å sikre menighetene dette.

Hamar bispedømmeråd mener at prestedtjenesten i §6 andre ledd skal knyttes til soknet framfor til menigheten. Videre mener bispedømmerådet at «biskop» bør stå i bestemt form for å tydeliggjøre at det er biskopen i det bispedømme som soknet tilhører, som har tilsynet. Hamar bispedømmeråd foreslår dermed at § 6 andre ledd skal lyde: «Soknet skal ha en ordnet tjeneste med Ord og sakrament (prestedtjeneste) og står under biskopens tilsyn.» Hamar bispedømmeråd mener videre at det framstår som uklart hva som menes med «styring» og «ledelse» i § 6 tredje ledd. Det er også uklart om «samvirke» i denne paragrafen er noe annet enn «tjenestefellesskap» i foregående paragraf. Hamar bispedømmeråd mener det bør presiseres i § 6 tredje ledd at styring og ledelse på alle nivåer skjer i råds- og styringsorganer. Videre bør det presiseres at de valgte representantene er demokratisk valgte. Endelig bør det presiseres at enkelte representanter for Ord og sakrament er medlem av råds- og styringsorganer i kraft av særskilte stillinger, siden dagens ordning også åpner for at vigslede kan delta som leke medlemmer i råds- og styringsorganer dersom de ikke er ansatt i Den norske kirke. Hamar bispedømmeråd foreslår på bakgrunn av dette følgende formulering: «Styring og ledelse av Den norske kirke bygger på demokratiske prinsipper og skjer på alle nivåer i råds- og styringsorganer, i et samvirke mellom demokratisk valgte representanter for kirkens medlemmer og ansatte representanter for tjenesten med Ord og sakrament, som i kraft av særskilte stillinger deltar i de styrende organer.»

§ 9

Hamar bispedømmeråd har ikke funnet noen begrunnelse for at man innleder § 9 med nytt meningsinnhold: «Soknet er den geografiske og administrative rammen om menigheten». Det framstår som uklart hva som menes med «administrativ ramme» og hvorfor denne endringen kommer nå. Soknet har i dagens lov også et oppdrag. Hamar bispedømmeråd mener at den foreslåtte formuleringen i §9, første ledd undergraver soknets oppdrag og foreslår at den fjernes.

Hamar bispedømmeråd ber videre om en grundig vurdering av hvilke formuleringer som hører hjemme i § 6 og hvilke som hører hjemme i § 9.

Hamar bispedømmeråd mener videre at siste setning i §9 skal lyde: «Kirkemøtet kan også fastsette forsøksordning eller annen særlig ordning for valgmenigheter.» En slik formulering vil åpne for valgmenigheter, samtidig som den ikke vil tvinge Kirkemøtet til å lage en ordning for valgmenigheter.

Bymenigheten-Sandnes ble evaluert i 2009, fire år etter oppstarten. Hamar bispedømmeråd mener at den konkrete menigheten bør evalueres på nytt før dette kan bli en fast ordning. De prinsipielle spørsmålene knyttet til valgmenigheter bør også utredes grundigere enn det er gjort i høringsdokumentet.

Rådet spør også om ordningen med valgmenigheter er i strid med § 6 første ledd andre setning: «Menigheten er fellesskapet av dem som tilhører Den norske kirke og bor i soknet», og dermed også i strid med § 8 «Den norske kirkes ordninger og praksis skal være i samsvar med Den norske kirkes grunnlag».

§ 11

Hamar bispedømmeråd vil problematisere formuleringer i § 11 første ledd om at lovlig opphold i riket er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke. Også personer uten lovlig opphold som konverterer til kristen tro og blir døpt, bør kunne bli fullverdige medlemmer av Den norske kirke.

Et mindretall i Hamar bispedømmeråd vil videre problematisere formuleringen om tilhørige i § 11 andre ledd og foreslå at første setning strykes. For foreldre med medlemskap i to ulike tros- og livssynssamfunn som tenker at barna skal opplæres i begge eller ingens tro, kan det oppleves utfordrende at Den norske kirke uansett anser barnet som tilhørende til kirken. Hamar bispedømmeråd støtter samtidig at muligheten for å registrere som tilhørende kan videreføres, slik at tilhørige barn kan inviteres til trosopplæringstiltak. Denne muligheten kan videreføres uten at man sier noe om kirkens syn på barna som tilhørende enten de registreres eller ikke.

Hamar bispedømmeråd vil også problematisere formuleringen i § 11 fjerde ledd:

«Innmelding i og utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til prest med ansvar

for inn- og utmeldinger i vedkommende sokn.» Det bør etter rådets mening ikke defineres i kirkeordningen at presten må ha ansvaret for å ta imot inn- og utmeldinger. I mange tilfeller vil det være hensiktsmessig at andre ansatte tar imot dette. Bispedømmerrådet foreslår derfor at dagens formulering i kirkelovens § 3 punkt 8 videreføres som § 11 fjerde ledd første setning.

§ 13

Hamar bispedømmerråd vil påpeke en tilsynelatende motsetning mellom høringsdokumentet og regelutkastet i § 13 andre ledd første setning. I høringsdokumentet står det: «Forslaget i kirkeordningen går ut på at menighetsrådet i menigheten der en ønsker overføring til, etter søknad fra et medlem, kan samtykke i at dette får sitt medlemskap overført til et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i eller en valgmenighet.» I regelutkastet står det:

«Medlemskap i Den norske kirke er knyttet til det sokn medlemmet er bosatt i.

Vedkommende menighetsråd kan etter søknad fra et medlem samtykke i at dette får sitt medlemskap overført til et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i eller til en valgmenighet.» Ordet «vedkommende menighetsråd» er rimelig å tolke som en henvisning til formuleringen «sokn medlemmet er bosatt i» i setningen før.

Dersom soknet som medlemmet bor i, skal behandle søknaden, er det etter Hamar bispedømmerråds mening fare for at konsekvenser av færre medlemmer for soknets ressurser får stor betydning for avgjørelsen, framfor de helhetlige hensynene i saken.

Dersom soknet som medlemmet ønsker seg overført til, skal behandle søknaden, er det etter Hamar bispedømmerråds mening fare for at ordningen med overføring av medlemskap vil kunne føre til at et menighetsråd med en spesiell teologisk profil tiltrekker seg, og eventuelt arbeider for overføring av, en stor mengde medlemmer fra andre sokn. Dette kan innebære at nabomenigheter i større grad enn i dag utvikler seg i ulik retning teologisk. I andre tilfeller kan det tenkes at sokn som er små, rekrutterer medlemmer for å hindre sammenslåing med andre sokn.

Dersom overføringen gjøres i stor mengde, vil det videre utfordre fordelingen av ressurser mellom menighetene, både når det gjelder stillingsressurser fra rettssubjektet Den norske kirke og stillingsressurser finansiert av kommunen. Det er i den forbindelse ikke presisert eller utredet om det skal være mulig å endre menighet til en annen kommune eller et annet bispedømme. Det er mulig å tenke seg tilfeller hvor mange skifter til en menighet i nabokommunen, f.eks. dersom en menighet i en ettsoknskommune får en ny ansatt som deler av menigheten anser som kontroversiell. Dersom Den norske kirke fortsatt finansieres av kommunene, er det uklart hvilke konsekvenser en overføring av medlemmer til nabokommunen får.

Der bispedømmerrådet mener, at en avgjørende side ved soknemenigheter er at de består av det gitte mangfoldet av mennesker som bor i soknet, vil denne ordningen kunne gi en utvikling i retning av menigheter med mindre mangfold. Hamar bispedømmerråd mener derfor alt i alt at det å flytte myndigheten til å behandle søknader om soknebåndsløsning til menighetsråd, vil kunne svekke soknets betydning og endre hva en menighet i Den norske kirke er. Rådet mener at dagens ordning med midlertidig soknebåndsløsning etter godkjenning fra biskopen bør videreføres.

Hamar bispedømmerråd mener videre at formuleringen «Slik avgjørelse regnes som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2» i § 13 andre ledd andre setning ikke er heldig.

Uten hjemmel i trossamfunnsloven om at Den norske kirke må følge forvaltningsloven, offentliglova og regler om offentlige organer i arkivlova, kan ikke denne formuleringen stå som dette.

§ 15

Hamar bispedømmerråd støtter at dagens forsøksordning med felles menighetsråd gjøres til en fast ordning og at godkjenningsordningen flyttes fra Kirkerådet til bispedømmerrådet. I den forbindelse bør følgende legges til i §15 andre ledd: «for å overta menighetsrådets oppgaver etter § 20».

§ 17

Hamar bispedømmeråd mener det ikke er henvist til et tilstrekkelig antall lover i §17 tredje ledd. Menighetsrådet må for eksempel etter bispedømmerådets mening ha anledning til å ekskludere et rådsmedlem som blir siktet eller tiltalt for seksuallovbrudd etter kapittel 26 i straffeloven. Også dette kan være knyttet til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd.

§ 19

Hamar bispedømmeråd mener at formuleringen må endres til «Menighetsrådet kan bestemme at en av de kirkelig tilsatte som gjør tjeneste i soknet skal være daglig leder av virksomheten.» Dette vil i større grad enn den foreslåtte formuleringen være i tråd med Kirkemøtets vedtak i sak 08/16 punkt 1 d, andre setning: «Soknepresten kan, men må ikke, være daglig leder med et administrativt ansvar.»

§ 25

Hamar bispedømmeråd mener det er problematisk når det i § 25 første ledd står at kirkelig fellesråd skal utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen. Dette skaper en mulig interessekonflikt mellom menighetsrådets mål og planer og kirkelig fellesråds mål og planer. Bispedømmerådet mener at fellesrådet primært skal holde seg til økonomiske og administrative oppgaver, og dermed ikke på egenhånd skal fastsette planer for den kirkelige virksomhet. Bispedømmerådet foreslår dermed at første setning i §25 første ledd skal lyde: «Kirkelig fellesråd skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen, og i samarbeid med menighetsrådene fastsette samordnede mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen».

Bispedømmerådet støtter inntil videre den foreslåtte videreføringen av formuleringen i kirkelovens §14 tredje ledd første setning i §25 tredje ledd første setning og avventer framtidige høringer knyttet til samordning av arbeidsgiveransvar i Den norske kirke.

§ 28

Hamar bispedømmeråd registrerer at man i § 28 første ledd overfører departementets regelkompetanse til Kirkerådet. Bispedømmerådet mener at denne kompetansen må overføres til Kirkemøtet, siden annen regelkompetanse er gitt Kirkemøtet.

Videre støtter Hamar bispedømmeråd at kirkeordningen som foreslått viderefører formuleringen i kirkelovens § 18, og rådet avventer videre avklaringer.

§ 36

Når Kirkemøtets oppgaver etter skillet mellom kirke og stat er endret, mener Hamar bispedømmeråd at setning én og to i paragrafens første ledd bør bytte plass.

Bispedømmerådet foreslår dermed at paragrafens første ledd formuleres slik: «Kirkemøtet er øverste representative og besluttede organ i Den norske kirke og fastsetter kirkens grunnlag og lære og alle liturgier og gudstjenestelige bøker i kirken. Kirkemøtet skal ha ...»

Hamar bispedømmeråd mener også at siste setning i §46 om tjenesteordning for prester, proster og biskoper bør flyttes til §36, slik at Kirkemøtets fastsetting av tjenesteordninger ikke er fordelt på flere ulike paragrafer.

§ 39

Bispedømmerådet viser til Bispemøtets hørings svar og støtter de betenkninger som fremkom i denne. Bispedømmerådet vil i tillegg problematisere hva som ligger i begrepet «pastoralt lederskap». Dette begrepet framstår ikke som tilstrekkelig tydelig og rådet ber om at dette arbeides videre med.

Hamar bispedømmeråd vil videre foreslå at det i § 39 fjerde ledd skal stå «Bispemøtet fatter beslutning i læreklager». Formuleringen «fatter beslutning» åpner for at det kan være klageadgang etter beslutningen. Dette er i samsvar med reglement for Bispemøtets behandling av læreklager.

§ 46

Hamar bispedømmeråd ser at formuleringen «All prestedtjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser» er tatt ut av forslaget til kirkeordning. Denne formuleringen var inne i forslaget til ny lov for tros- og livssynssamfunn. Dersom denne formuleringen ikke er med i ny lov for tros- og livssynssamfunn, mener Hamar bispedømmeråd at den må med i Den norske kirkes kirkeordning.

§ 49

Hamar bispedømmeråd mener at denne paragrafen må omformuleres med samme begrunnelse som § 13: Det blir avhengig av om ny lov for tros- og livssynssamfunn opprettholder noen bestemmelser om disse lovenes gyldighet i kirken. Dersom bestemmelsene ikke opprettholdes i den nye loven, foreslår Hamar bispedømmeråd følgende formulering i § 49 første setning: «Den virksomhet som drives av kirkelige organer skal utføres i samsvar med bestemmelsene i forvaltningsloven, offentleglova og regler om offentlige organer i arkivlova.»

§ 50

Utkastet § 50 har regler som stiller krav om behandlingsmåte og kvalifisert flertall for endringer av kirkeordningen kapittel 1. Hamar bispedømmeråd vil spørre hva som er det rettslige grunnlaget for at kirkemøtet 2019 på denne måten kan fatte vedtak som begrenser senere Kirkemøters kompetanse, uten mellomliggende valg og ved alminnelig flertall. Regelen er formet etter mønster av Grunnloven, men Grunnloven ble gitt i en helt spesiell situasjon, der grunnlovsforsamlingen på Eidsvoll anså seg kvalifisert til å binde kommende Storting.

Det er eksempler på krav om kvalifisert flertall i aksjelovgivningen og annen selskapslovgivning. Men der er flertallskravet lovfestet, og ikke vedtatt av selskapsorganene. Hamar bispedømmeråd stiller spørsmål ved om en generalforsamling ved alminnelig flertallsvedtak kan gjøre vedtak som senere generalforsamlinger ikke kan endre uten kvalifisert flertall. Dette bør undersøkes.

Videre vil Hamar bispedømmeråd problematisere at endringsforslag til kirkeordningen skal måtte fremmes på første, andre eller tredje Kirkemøte i fireårsperioden. I Grunnloven må endringsforslag fremmes på første, andre eller tredje året i en stortingsperiode. Bakgrunnen for dette er å sikre at grunnlovsforslag må fremsettes før stortingsvalg, slik at velgerne kan ta stilling til endringsforslagene ved valget. Det fjerde stortinget i en valgperiode trenger ikke være avsluttet før stortingsvalg, slik at man ellers kunne risikere at grunnlovsforslag fremsettes helt på tampen i den fjerde perioden, etter at stortingsvalget er avholdt.

Hamar bispedømmeråd vil påpeke at dette blir annerledes for Kirkemøtet, fordi Kirkemøtet formelt avsluttes når møtet i Trondheim heves. Det fjerde Kirkemøtet i en valgomgang vil derfor alltid være avsluttet før kirkevalg avholdes. Det er derfor ingen grunn til at forslag må fremsettes på 1., 2. eller 3. møte, det må kunne fremsettes på alle fire kirkemøter i en valgperiode. Det avholdes så kirkevalg, der velgerne kan ta stilling til endringsforslaget ved valget av det kirkemøtet som skal behandle og stemme over forslaget.

Etter Hamar bispedømmeråds vurdering bør kapittel 1 i kirkeordningen vedtas etter samme prosedyre som skal gjelde ved endringer av kapitlet, med samme forslagsfrist og samme flertallskrav. Det betyr at dette forslaget kan fremmes på kirkemøtet 2019, og så vedtas med 2/3 flertall på kirkemøtet i 2020. Dersom den nye trossamfunnsloven trer i kraft før kirkemøtet 2020 og det blir nødvendig å sette kirkeordningen i kraft før den tid, kan kapittel 1 vedtas etter de alminnelige regler, men det vil da ikke ha det spesielle vernet etter § 50 før det er vedtatt på der foreskrevne måte.

Hamar bispedømmeråd vil også etterspørre om det bør være noen begrensning i hvem som kan foreslå endringer i kapittel 1, eller om hvert enkelt medlem av Kirkemøtet skal kunne gjøre det.

Regelen i § 50 annet ledd har ingen tidsfrist, men må vedtas med 2/3 flertall. Dette leddet må derfor kunne vedtas på kirkemøtet 2019, men med 2/3 flertall.

Med vennlig hilsen

Freddy Knutsen
stiftsdirektør

Jan Christian Kielland
kirkefagsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet Den norske kirke